

JÄMLIKHETSMOTION 7: DET TIDIGA LIVET – Stärkta kompetenser och resurser i primärvården för att möta barn och unga med psykisk ohälsa

Ojämlikheter i hälsa drivs till del av ojämlikheter i resurser. Sju områden där resursbrist är särskilt viktiga för hälsoutvecklingen har identifierats, nämligen *det tidiga livet*, utbildning, arbete, inkomster, boende, levnadsvanor och inflytande. De skilda förutsättningarna och resurserna inom ovanstående områden innebär både ojämlik risk för ohälsa, ojämlik sårbarhet och mottaglighet för ohälsa samt ojämlika konsekvenser av givna hälsotillstånd.

Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska den som har det största behovet av hälso- och sjukvård, ges företräde. Hälso- och sjukvården ska även arbeta för att förebygga ohälsa. Av patientlagen framgår att patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet ska tillgodoses.

I patientlagen anges också att barnets bästa särskilt ska beaktas när hälso- och sjukvård ges till barn. Vidare finns det särskilda bestämmelser om att barnet ska ges möjlighet att uttrycka sin inställning till vården och om att underlätta barnets delaktighet i hälso- och sjukvården med beaktande av ålder och mognad. Uppföljningar visar dock att vård inte alltid ges utifrån dessa förutsättningar och att tillgången till vård och samordningen av den varierar mellan olika regioner och vårdgivare.

De första åren i ett barns liv är viktiga för barnets utveckling och framtida hälsa. Brister i spädbarnets omsorgsmiljö påverkar barnet både kognitivt och emotionellt på lång sikt. Tidiga insatser på olika nivåer är avgörande för att säkerställa barns rätt till hälsa och utveckling.

Det finns också skillnader i hälsa som beror på socioekonomiska faktorer. Barn som lever i socioekonomisk utsatthet löper t.ex. mycket högre risk att skrivas in på sjukhus och att dö under barndomen än andra barn. Dessa barn har sämre hälsa och tandhälsa även i vuxen ålder och sämre förutsättningar för lärande, arbete och en egen inkomst. Det är centralt att barn får tillgång till en sammanhållen vård som tar hänsyn till barns förutsättningar och behov så att de kan utvecklas och må bra även i vuxen ålder. Det gäller såväl hälso- och sjukvårdsinsatser som hälsofrämjande och förebyggande insatser.

Omställningen till en god och nära vård är en av de största reformerna i svensk hälso- och sjukvård på decennier och kommer att få stor betydelse för befolkningens tillgång till vård. Det är därför mycket angeläget att alla aspekter av omställningsarbetet analyseras även ur ett barnrättsperspektiv. Det är en förutsättning för att barns och ungas behov och förutsättningar ska beaktas i omställningsarbetet.

Stärkta kompetenser och resurser i primärvården för att möta barn och unga med psykisk ohälsa

Det krävs specifik kompetens för att upptäcka, utreda och behandla psykisk ohälsa hos barn och unga, bland annat eftersom de har olika uttryck och behov från de späda åldrarna till ungdomen. Nödvändiga funktioner och kompetenser behöver finnas inom primärvården i länet för att kunna möta barn och unga med psykiska vårdbehov och för att kunna arbeta familjecentrerat.

Primärvården behöver därför utveckla den allmänna och specifika barn- och ungdomskompetensen och bygga upp psykosociala team samt utveckla tvärprofessionella och tvärssektoriella arbetssätt när det gäller vård och behandling av barns och ungas psykiska vårdbehov. Dessutom behöver primärvården kunna erbjuda riktade föräldrastöd och psykologiska insatser för att förebygga och behandla psykisk ohälsa hos barn och unga.

En resurs- och kompetensförstärkning av primärvården i Region Gävleborg i syfte att stärka verksamheten för psykiska vårdbehov hos barn och unga är nödvändig och bidrar till en bredare barn- och ungdomskompetens i primärvården som möter barns och ungas behov.

Med stöd av ovanstående föreslår undertecknade följande:

1. Att Region Gävleborg inom ramen för den pågående omställningen till god och nära vård stärker primärvården med nödvändiga resurser och kompetenser, och ger förutsättningar för tvärprofessionellt och tvärsektorielt samarbete, för att möta barns och ungas psykiska vårdbehov.

Gävle 2023-03-26

Eva Lindberg, Socialdemokraterna

Jan Lahenkorva, Socialdemokraterna

Mona Davik, Socialdemokraterna

Henrik Berglund Persson, Socialdemokraterna

Shida Kinuka Karlsson, Socialdemokraterna

Elisabeth di Paolo-Sandberg, Socialdemokraterna